కథా నిలయం
3950
శ్రీకాకుళం

బీద విద్యార్థి పరీక్ష ఫీజు కట్టడం కోసం పడిన పాట్లు మనిషిని బట్టి న్యాయం మారుతుందనీ, రూల్సు వంగుతాయనీ జరుగుతున్న చరిత్ర చెప్పే జీవన సత్యం!

చిన్న చేప

ప్రతి మనిషిలోనూ దేవుడూ, దానవుడూ అనే రెండు అంశలు ఎప్పుడూ ఉంటూ ఉంటాయి. సమయాసమయాల్నిబట్టి ఏదోఒకటి తన ఆధిక్యతని తెలుపుతూ బైట పడుతూంటుంది. మొదటిది ప్రకోపించినపుడు, ప్రతిఫలాపేక్ష లేకుండా మనిషి మంచి పనులు చేస్తాడు. రెండోదాని బలం ఎక్కువయినప్పుడు, తనకేమాత్రం లాభంలేని పనులు 'నే నెందుకు చేయాలీ' అని విర్రవీగుతాడు. ఎదుటివాళ్ళు కార్యశూరులైతే దేవుణ్ణి సామ, దానాల్తోటీ, దానవుణ్ణి భేద దండోపాయాల్తోటి లోబరుచుకుంటారు. ఈ ఉపాయాల ప్రయోగాలు కార్యసానుకూలతకి ముఖ్యాతి ముఖ్యమని వివరించి చెప్పనవసరం లేదు. ఉపాయం లేనివాణ్ణి ఊర్లోంచి తరిమేయమని మన పెద్దలు చెప్పినది పై విషయాలు దృష్టిలో ఉంచుకునే! ఇహపోతే ఆ అంశలూ, ఈ ఉపాయాలూ తారుమారైనప్పుడే పెద్ద చిక్కొచ్చి పడుతుంది.

దాసు విషయంలో సరిగ్గా అలాంటిదే జరిగింది. బిక్కచచ్చిపోయిన మొహంతో చేతులు కట్టుకు నిల్చున్న దాసుని చూసి ప్రిన్సిపాలు దొరస్వామిలోని దానవుడు మరింత విజృంభించాడు. తెల్లటి బట్టల్తో నిలువునా వణికిపోతూ నిస్సహాయంగా, చిన్న తువ్వాయిలా నిలబడిన దాసుపై గాండ్రుమన్న బెబ్బులి అరుపులా ఉంది దొరస్వామి కర్కశమైన కంఠస్వరం. నిజమే! ఆ చారల సూటులో కుర్చీలోంచి లేచి నిలబడ్డ ప్రిన్సిపాలు పులిలాగే తోచాడు. భయంతో రెండడుగులు వెనక్కివేశాడు దాసు.

'చెప్తోంటే నీక్కాదూ ఎంత సేపని నా టైము వేస్టు చేస్తావ్? వీల్లేదని చెప్పాగా.'

'అది కాదు సార్! ఒక్కరోజు గడువివ్వండిసార్. ఎలాగైనా తీసుకొచ్చి కడతాను సార్'

'ఏమిట్రోయ్ కట్టేది నీ పాడె! ఈ రోజు లేనిది, ఇరవై నాలుగ్గంటల్లో అంత డబ్బు ఎక్కణ్ణించి వస్తుంది? ఎందుకనవసరంగా నన్ను విసిగిస్తావ్?'

'మా మామయ్య దగ్గర్నుంచి మనియార్డరొకటి రావలసుంది సార్. ఈ రోజే రావల్సింది ఇంకా రాలేదు. లేకపోయినా, ఎక్కడైనా తల తాకట్టు పెట్టయినా సరే తెస్తాను సార్. నాకీ ఇరవై నాలుగ్గంటలూ టైమివ్వండి'

'అదేంకుదరదదంటే నీకర్థం కాలేదా? యూనివర్సిటీ నీ బాబుగారి దనుకుంటున్నావా? అయినా ఇలా అయినవాళ్ళకీ కానివాళ్ళకి టైమిచ్చి కూర్చుంటే నేను పై అధికార్లకెలా జవాబు చెప్పుకోవాలి? నువ్వేం చేస్తావో నాకు తెలియదు. పరీక్ష ఫీజు కట్టడానికి ఈ రోజే అఖరి రోజు. పొడిగించటానికి ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ వీల్లేదు. కట్టలేకపోతే మళ్ళీ సంవత్సరం పరీక్ష చదువుదువుగానిలే. ఈ ఏడే పాసై నువ్వీ దేశాన్ని ఉద్ధరించ నక్కర్లేదు. నీ ఒక్కడికోసం గడువిచ్చి నేను సంజాయిషీలు ఇచ్చుకోలేను. ఇంక నువ్వెళ్ళొచ్చు!' ఊపిరి పీల్చుకోవడం కోసం క్షణం ఆగి, 'పోలయ్యా' అని గట్టిగా కేకేశాడు ప్రిన్సిపాలు - గాండ్రించి తడారిపోయిన గొంతుని గ్లాసుడు చన్నీళ్ళతో తడుపుకోవడం కోసం.

ఇక నిలబడి చేసేదేమీ లేకపోవడంతో అహం మీద తగిలిన పంజాదెబ్బకి గ్రుడ్లనిండా నీరు గ్రక్కుకుని, పులిబోనులాంటి ప్రిన్సిపాలు ఛేంబరులోంచి బైటపడ్డాడు దాసు.

ఆలోచించినకొద్దీ తన అసహాయత తన్నే పరిహసిస్తోంటే, మనసు గుంజకు కట్టేసిన కోడెదూడలా గింజుకుంటూంటే కార్యసాధన కిది విధానం కాదని, తనని తాను నిభాయించుకునే ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు దాసు. దూరంగా గంట స్తంభం పన్నెండు గంటలు కొట్టింది. రెండవడానికి ఇంకొక రెండు గంటలే వ్యవధి వుంది. ఈ రెండు గంటల్లోనూ, పరీక్ష ఫీజుకి కావలసిన డబ్బు సంపాదించి కట్టగలిగితే తను సంవత్సరం అంతాపడిన శ్రమకి ఫలితం దక్కుతుంది. డిగ్రీ చేతి కొస్తుంది. తన పొట్ట తాను పోషించుకోవచ్చు. అంతకంటే పెద్ద ఆశ ఎలాగూ లేదు. కాని ఎలా? ఎలాగ? ఎవర్నని అడగాలి? తనతో సన్నిహితంగా ఉంటూన్న తనకి తెలిసినవాళ్ళంతా తనలాంటి వాళ్ళే. ఎవరిస్తారు అప్పు? డబ్బున్నవాళ్ళకైతే, తిరిగొస్తుంది కదా అనే ధైర్యంతో ఇస్తారు. కాని, కాసుకి గతిలేని దాసు కిస్తే అసలు తిరిగొస్తుందో రాదో? తన పిచ్చిగాని, డబ్బున్న వాడికి అప్పెందుకు? తిరిగివ్వలేనివాడికి అప్పిచ్చేవాళ్ళెవరు? మరలాంటప్పుడు సమాజంలో 'అప్పు' అనే మాటెలా పుట్టింది?

పిచ్చి పిచ్చి ఊహల సందులో మబ్బుల వెనక మెరుపులాంటి ఆలోచన తట్టింది దాసుకి-అవును -'ఇసామియా బజారు'లో జగ్గారావనే దూరపు చుట్టం-వరసకి బాబాయి-ఉన్నాడు. ఆయన్నడిగితే ఏదైనా ఉపయోగం ఉండవచ్చు. అంతే! - ఒక్క నిముషం వృధా చేయకుండా, స్టాండులో ఉన్న సైకిలు తీసుకుని వాయువేగ మనోవేగాల్తో అటువైపుగా ప్రయాణించాడు.

మిట్టమధ్యాహ్నం వేళ. ఎదురెండ మొహాన్ని చుర్రుమనిపిస్తోంది. కాలేజికి, ఇసామియా బజారులో బాబాయి యింటికీ సుమారు అయిదు మైళ్ళ దూరం ఉంటుంది. మధ్యాహ్నం భోజనానికి ఇంటికి వెళ్ళాలి. అమ్మ ఎదురుచూస్తూంటుంది. తన అదృష్టం బాగుండి బాబాయి

డబ్బిస్తే-టైమయిపోయేలోగా, జోరుగా సైకిలు తొక్కుకుంటూ తిరిగొచ్చి, ఫీజు కట్టేయొచ్చు ఝుమ్మని ముసిరే ఆలోచనల్ని వెనక్కి నెట్టుకుంటూ సైకిలు తొక్కుతున్నాడు దాసు.

ఒక్క ఉదుటులో సైకిలు దిగి, ఓరగా గోడకి చేరేసి, క్షణంలో మెట్లు ఎక్కి గుమ్మంలోకి వచ్చిన దాసుకి, లంచికి ఇంటికి వచ్చి, అప్పుడే ఆఫీసుకి తిరిగి వెళ్తున్న జగ్గారావు కనిపించాడు!

'బాబాయ్! ఫైనల్ పరీక్షకి ఫీజు కట్టాలి. ఈ రోజు లాస్టు డేటు. ఫీజుకి సరిపడ డబ్బు ఎలాగైనా సర్దితే, రెండు మూడు రోజుల్లో తిరిగి ఇచ్చేస్తాను' - ఆయాసంతో రొప్పుతూ, గబగబా అడిగేశాడు దాసు గుమ్మంలోనే.

అసలే ఛాందసుడైన జగ్గారావు ఎదురు మంచిది కాకపోవడంతో వెనక్కి వెళ్ళడమా, తీరా బయల్దేరి వెనక్కి వెళ్ళడం మంచిది కాదు కాబట్టి ముందుకే నడవడమా? అన్న సంధిగ్ధంలో పడ్డం వల్ల దాసేమంటున్నాడో వినిపించుకోలేదు. 'ఏమిటంటున్నావూ!' అని ప్రశ్నించి, మరోమారు కథనంతా చెప్పించుకుని, 'ఇదుగో! ఏమోయ్! నేనలా ఆఫీసు కెళ్తున్నా గానీ, దాసొచ్చాడు కొంచెం డబ్బు కావాల్ట ఇచ్చి పంపించు' అని భార్యకి పురమాయించి గుమ్మం దాటేశాడు, 'వస్తానోయ్' అని దాసుకి చెప్తూ.

ఆ మాటలు విన్న దాసుకి చెవుల్లో జగ్గారావు అమృతం పోసినట్లనిపిస్తే, ఎంతకావాలని అడిగి, డబ్బు తీసుకొచ్చి ఇచ్చిన జగ్గారావు భార్య సాక్షాత్తు లక్ష్మీదేవిలా కనిపించింది.

'అయినా ఇలా అర్ధాంతరంగా వచ్చి అడిగితే కష్టం కాదూ ఎవరికైనా? ముందుగా వచ్చి చెప్పి తీసికెళ్ళవచ్చుగా' అని కొంచం మందలిస్తూన్నట్టుగా ఆమె అన్న మాటలు వినిపించుకునే స్థితిలో లేడు దాసు. డబ్బందుకుని గిరుక్కున వెనక్కి తిరిగివచ్చి సైకిలెక్కి శరవేగంతో ప్రయాణమయ్యాడు కాలేజీ వైపు.

మిడసరి లగ్నం, మండుటెండలో, మహా జోరుగా సాగిపోతున్న సైకిలు 'ఠాప్' మన్న పెద్ద శబ్దంతో హఠాత్తుగా ఆగిపోయింది. ముందు టైరు బరస్టయిన చక్రం ముందుకెళ్ళనని మొరాయించింది. ముందుకు పడిపోయి, మోకాళ్ళు చెక్కుకుపోయిన దాసుకి, ఏమయిందో తెలుసుకోడానికి క్షణం పట్టలేదు.

'యూ టూ బ్రూటస్' అని జూలియస్ సీజర్‌లా జాలిగా దానికేసి చూసి, మౌనంగా ముందున్న సైకిలు షాపులో పడేసి, నడక మొదలెట్టాడు కాలేజీ వైపు. అతనింకా సగం దూరం మాత్రమే వచ్చాడు.

తారురోడ్డు మీద ఎండకి కరిగిన తారు, తొడుక్కున్న హవాయ్ చెప్పులకి అంటుకుని అతని నడక వేగానికి అంతరాయం కలిగిస్తోంది. వీపు మీద ఛెళ్ళున పడుతున్న ఎండ, చిన్నప్పట్నుంచీ తాగిన నీటిని శరీరంలోంచి చెమట రూపంలో పైకి లాగుతూంటే , ఆహారం లేని కడుపు 'ఆకలో' అని అరుస్తూంటే, అవన్నీ లెక్కచేయకుండా, 'అర్జంటు' గా కాలేజీకి చేరుకోవాలనే ఆతృతతో పెద్దపెద్ద అంగలేసుకుంటూ రోడ్డు మీద నడుస్తున్న దాసుకి ధ్యేయం ఒక్కటే. దూరంగా కనిపిస్తున్న కాలేజీ ఆఫీసుకి టైమయిపోయేలోగా చేరాలి ఫీజు కట్టేయాలి. తనని తాను మరిచిపోయి నడుస్తున్నాడు.

అడుగు తీసి అడుగు ముందుకు వేసిన దాసుకి, అరికాలు చుర్రుమనడంతో, క్రిందికి చూశాడు. బాగా కరిగి మడుగులా ఉన్న తారులో, కాలం తీరిన తన హవాయ్ చెప్పులు రెండూ అంటుకుపోయి చిరిగిపోవడంతో, తను ఉత్తి కాళ్ళతో రోడ్డు మీద నిలబడ్డాడు. శరీరమంతా చెమటతో తడిసి ముద్దయింది. కానీ ఎండ వేడి వల్ల ఒళ్ళంతా ఓవెన్‌లో ఉన్నట్టుంది. మోకాలు మీద గీసుకుపోయిన దెబ్బ కొద్దిగా నొప్పి పెడుతోంది. అరికాళ్ళకి తారంటుకుని, చుర్రుమని వేడి కాళ్ళల్లోంచి పైకెగబ్రాకుతోంది. ఒక్కసారిగా నిస్పృహతా నిరాశలు తన్నావహించగా, తన పరిస్థితిపై తనకే జాలేసి వేడి నిట్టూర్పులు విడిచాడు దాసు. మరుక్షణంలో తన కళ్ళెదురుగా కరుగుతున్న తారును చూసి, కరిగిపోతున్న కాలం జ్ఞప్తికిరాగా, 'వీల్లేదు ఈ పరీక్షలో నేను నెగ్గాలి. ఎన్ని అవాంతరాలైనా దాటి ఈ రోజు నేను ఫీజు కట్టి తీరతాను' అన్న ధృఢ నిశ్చయంతో అలాగే పరుగులాంటి నడకతో కాలేజీ ఆఫీసు చేరుకున్నాడు దాసు.

ఫీజు కట్టే కౌంటరు ఖాళీగా ఉండటంతో ఒక్క ఉదుటున అక్కడికి వెళ్ళి, కంగారుగా డబ్బందియ్యబోతున్న దాసు వాలకం చూసి గుమాస్తా రహమతుల్లా ఆశ్చర్యపోయాడు. 'ఇంకా కౌంటరు క్లోజు చెయ్యలేదు భాయిసాబ్. పావుగంటపైనుంది. కంగారుపడకండి' అని చెయ్యి చాచి డబ్బందుకుంటున్న రహమతుల్లా 'నీకేం ఫరవాలేదు. నేనున్నా' నని అభయం ఇస్తున్న మహమ్మదులా అనిపించాడు దాసుకి. ఫీజు కట్టినట్టు రసీదు ముట్టిన దాసుకి లోకమంతా వినిపించేటట్టు అరవాలని పించింది. ఒక్కసారి ప్రపంచమంతా చుట్టుముట్టి కనిపించిన ప్రతివాళ్ళకీ 'నేను ఫీజు కట్టేశా'నని చెప్పాలనిపించింది. కానీ కడుపులో ఆకలి దహించుకుపోతూంటే, నీరసం తన్నావహించి కృంగదీసేస్తూంటే మిగిలిన క్లాసులకారోజు స్వస్తి చెప్పి కాళ్ళీడ్చుకుంటూ, ఇంటి వైపు దారితీశాడు!

ఇంటి దగ్గర తనకోసమే ఎదురు చూస్తూన్న అమ్మ, 'ఏం బాబూ భోజనానికి రాలేదేం? ఏమైంది అలా ఉన్నావు? సైకిలేదీ?' అని ప్రశ్నిస్తుంటే, అన్నింటికీ ఒక్కటే సమాధానం చెప్పాడు దాసు. 'అమ్మా! నేను పరీక్ష ఫీజు కట్టేశాను' అని. ఆశ్చర్యానందమిళిత కంఠస్వరంతో 'డబ్బెక్కడిదిరా' అని అడిగి, 'సరేలే ముందు భోంచెయ్యి, తరవాత చెప్పొచ్చు' అంది - దాసు తల్లి. అన్నం తింటూ జరిగిందంతా తల్లితో చెప్పి, సంతృప్తితో తేలికైన మనసూ, శరీరమూ విశ్రాంతిని కోరుతూంటే మెల్లగా నిద్రాదేవి ఒడిలోకి జారుకున్నాడు దాసు, ఆ వేళకాని వేళలో.

హాయిగా పైలాపచ్చీసుగా తిరుగుతూ, బాధ్యతల్తో ప్రమేయం లేకుండా కాలం గడపవలసిన వయసులో పడరాని పాట్లు పడుతున్న కొడుకుని చూసి 'ఆయనుంటే, ఇలా జరిగుండేదా? అనుకుని ఆలోచనల్లో మునిగిపోయింది అమ్మ సోమిదేవి.

దాసు ఇంటరు ఫైనలియర్లో ఉండగా పోయాడు వాళ్ళ నాన్న. దానితో, కనుచూపు మేరలో గమ్యాన్ని చేరుకోనున్న జీవితనౌక పెను తుపానులో చిక్కుకున్నట్టయింది. ఆ గాఢాంధకారంలో ఒకే ఒక మినుకు మినుకుమనే ఆశాకిరణం చదువులో చురుకైన దాసు. ఎప్పటికైనా చుక్కాని చేపట్టి ఆ దరికి చేరవచ్చు.

నిరాధారంగా మిగిలిన దాసునీ, వాళ్ళమ్మనీ పరామర్శించడానికి వచ్చిన చుట్టాలంతా, ఈ తుట్ట తమమీదెక్కడ పడుతుందోనన్న భయంతో తప్పుకున్నారు. అంత స్థితిమంతుడు కాకపోయినా, కొండయ్యమామే కొంతనయం. పల్లెటూళ్ళో పొలం పుట్రా చూసుకుంటూ, పెద్ద కుటుంబ భారం ఉన్నప్పటికి ఉన్నంతలో 'వేన్నీళ్ళకి చన్నీళ్ళు తోడ'న్నట్టుగా సహాయం చేస్తానన్నాడు. దానికి కారణం, రక్తం పంచుకు పుట్టిన తోబుట్టువు బ్రతుకిలా ఛిన్నాభిన్నమై నందుకు జాలి కావచ్చు. లేక సమయం వచ్చినప్పుడు ఈడైన తన మూడో కూతుర్ని చేసుకోమంటే మేనల్లుడు మాటదాటిపోడనే నమ్మకం కావచ్చు. అది వేరే విషయం అన్నింటికంటే ముఖ్యమైనది... చిన్ననాటి స్నేహితుడు రబానీ తనకి వీలున్నంతలో చిన్న చిన్న పార్టుటైం ఉద్యోగాలిప్పిస్తానని ప్రోత్సహించడం, తత్ఫలితంగా దాసు అప్పుడప్పుడూ చిన్నా చితకా పనులు చేస్తూ చదువుకి మాత్రం అంతరాయం కలగకుండా చూసుకొన్నాడు. పోతే తనింక ఇంజనీరూ డాక్టరూ కాలేడు. అది డబ్బుతో పని. ఈ చేదునిజాన్ని చిన్న వయసులో జీర్ణం చేసుకుని బి.ఏ.లో చేరాడు. అవసరాని కాదుకున్న మిత్రుడు రబానీ, మామయ్య కొండయ్యల సహాయంతో ఫైనల్‌లో కొచ్చాడు. ఈ మూడేళ్ళూ దాసూ, తల్లీ ఎక్కడున్నారో, ఏం కట్టారో, ఏం తిన్నారో భగవంతుడికెరుక! ఈనాడు దాసు ఇంత సంతోషంగా ఉన్నాడంటే దానికి కారణం లేదూ!

గత స్మృతుల్తో గుండెలు బరువై, నిద్రపోతోన్న కొడుకు ప్రక్కనే కూర్చుని, కంటికి మింటికి ఏకధారగా ఏడుస్తున్న సోమిదేవి కన్నీరు చూడలేక సూర్యుడు నెమ్మదిగా పశ్చిమ దిశలోకి జారుకున్నాడు.

* * *

రాత్రి ఎనిమిది గంటలయింది. తన బంగళాలోని బెడ్‌రూంలో కూర్చుని గోల్డుఫ్రేం కళ్ళద్దాల్లోంచి, ఎన్నిసార్లు చదివినా అర్థంకాని గాంధీ నీతిసూత్రాన్ని తిరగేస్తున్న నర్సిరెడ్డి గతుక్కుమన్నాడు. అవును మరి, వయసులో ఉన్న కూతురు, బియ్యే ఫైనలియర్ చదువు తున్నది, హఠాత్తుగా గదిలో ప్రవేశించి, నాన్నా 'నావల్ల ఓ తప్పు జరిగి పోయింది. నన్ను క్షమించవూ' అంటే ఏ నాన్నయినా గతుక్కుమంటాడు. అందులోనూ రాజకీయ దురంధరుడుగా పేరు పొంది, హై లెవెలు మానమర్యాదలున్న నర్సిరెడ్డి క్షణం పాటు నివ్వెరపోవడంలో ఆశ్చర్యమేమీ లేదు. కానీ అంతలోనే నిలదొక్కుకున్నాడు. అదే అతని ప్రత్యేకత. గొర్రెల్లాంటి ప్రజల్ని దారి తప్పించి తను వెనకేసుకున్న లక్షలు వెన్నుతట్టగా తన్ను తాను తమాయించుకుని, 'ఏమమ్మా? ఏం జరిగింది? వివరంగా చెప్పు' అని సముదాయింపుగా అడిగాడు తన గారాలపట్టిని. 'మా కాలేజీలో పరీక్ష ఫీజు కట్టడానికి ఈ రోజు ఆఖరి రోజు నాన్నా! నేనేదో పరధ్యానంలో కట్టడం మరిచిపోయాను. ఈ సంవత్సరం అంతా వేస్టవుతుంది కదా.'

కూతురి అమాయకత్వానికి భళ్ళున నవ్వాడు నర్సిరెడ్డి. 'భంపేశావు కదమ్మా! ఈ మాత్రం దానికే నువ్వింత ఇదైపోవాలా! అదంతా నే చూసుకుంటాలే! మీ కాలేజీ ప్రిన్సిపాలు దొరస్వామి కదూ!' అన్నాడు తేలికైన మనసుతో.

'అవును నాన్నా! అయినా ఈ సంవత్సరం నా ప్రిపరేషన్ కూడా అంతంత మాత్రంగానే ఉంది. వచ్చే ఏడాది పరీక్ష కెళ్ళొచులే నాన్నా.'

'అలా ఎందుకమ్మా! పరీక్ష పాసూ, ఫెయిలూ నీ చేతిలో ఏముంది? అదంతా నే జూసుకుంటానన్నాగా! రేపుదయం నువ్వు ఫీజు తీసుకెళ్ళి కట్టు, ఇప్పుడు నువ్వు నిశ్చింతగా వెళ్ళి నిద్రపో. నీకేం భయం లేదు. ఊ, వెళ్ళు' అని కూతుర్ని పంపించేసి, ఇంపోర్టెడ్ టెలిఫోన్ ఎత్తి ఓ నంబరు డయలు చేశాడు.

మార్నాడుదయం మామూలుగా కాలేజీ కెళ్ళిన దాసు, ఆఫీసులో ఫీజు కౌంటరు ఇంకా తెరిచి ఉండడం చూసి, ఆశ్చర్యపోయి అటు వెళ్ళాడు. నోటీసు బోర్డు మీద క్రొత్తగా అంటించిన నోటీసు 'పరీక్ష ఫీజు కట్టడానికి అఖరితేదీ మరొక రెండు రోజులు పొడిగించబడినది. ఇక ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ, మళ్ళీ పొడిగించబడదు' అని క్రింద ప్రిన్సిపాలు దొరస్వామి సంతకం.

'ఛీ ఏమిటీ మనుషులు!' అనుకున్నాడు దాసు. ఆపాదమస్తకమూ క్రోధంతో కంపించిపోయాడు. ఈ భూమిని ఒక గ్రుద్దుతో బద్ధలు చేయాలనిపించింది. నిన్న ఎండలో సలసలా కాగిన రక్తం ఈ రోజు క్రోధంతో ఉబికి పోయింది.

కానీ దాసుకీ తెలియదు - ఆ నోటీసు మీద పెన్నుతో సంతకం చేస్తూన్నప్పుడు దొరస్వామిలోని దేవుడు, దాసు వెన్నులో బాకుపోటు పొడిచినట్టు ఫీలయ్యాడనీ, అప్పుడే రూములోంచి బైటికి వచ్చిన దొరస్వామిని, దాసు రుద్రుడై చూసిన చూపులు రెండు బాకుల్లా అతని గుండెల్లో దిగి, అతన్ని కలచి వేశాయనీ, అందుకే ఆయన తలొంచుకొని అటు వెళ్ళిపోయాడనీ.

దాసుకి తెలియని విషయాలింకా చాలా ఉన్నాయి. దొరస్వామి నర్సిరెడ్డి చేతుల్లో కీలుబొమ్మ అనీ, నర్సిరెడ్డి తల్చుకుంటే దొరస్వామిని నల్లిని నలిపినట్లు నలిపేయగలడనీ, దొరస్వామి బ్రతుకూ ఉద్యోగం అంతా అతని మీద ఆధారపడి ఉన్నాయనీ....

ఈ కల్లోల జనసాగరంలో దాసు దొరస్వామికి చిన్న చేప. దొరస్వామి, నర్సిరెడ్డికి చిన్న చేప.

✱